

Rübabə ŞİRİNOVA
Fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

DƏDƏ ŞƏMŞİR İRSİNİN BEYNALXALQ SƏVİYYƏDƏ TANIDILMASI

Qədim köklərə malik olan Azərbaycan aşığı sənəti ənənələrinin davam etdirilməsi və zənginləşdirilməsində Aşığı Şəmşirin böyük əməyi vardır.

Heydər Əliyev

Azərbaycan klassik şeirinin ustası, XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının və aşığı sənətinin görkəmli nümayəndəsi Dədə Şəmşir qələmə aldığı qoşma, gəraylı, təniz, divani, bayatı, rübai, qəzəl və müxəmməslərlə Kəlbəcər ədəbi mühitini, eləcə də yazılı və şifahi poeziyamızın ən önəmli cəhətlərini ustalıqla mənimsəyən söz sənətkarı kimi öz məktəbini yaratmışdır. Bu gün çoxlarının yaxşı tanıdığı onlarla saz-söz sənətkarlarının yetkinləşməsində, kamilləşməsində Aşığı Şəmşir məktəbinin əvəzsiz rolu olmuşdur. Saz-söz sənətinin inkişafındakı böyük xidmətlərinə görə, 1964-cü ildə, anadan olmasının 70 illiyi münasibətilə Aşığı Şəmşir Əməkdar incəsənət xadimi fəxri adına layiq görülüb. Bundan başqa, “Şərəf nişanı” ordeni və “Əməkdə fərqlənməyə görə” medalı ilə təltif edilib. 1957-ci ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü olub.

Ulu öndərimiz Heydər Əliyev 1973-cü ildə böyük sənətkarın 80 illik yubileyinin keçirilməsi ilə bağlı qərar vermişdir. 2003-cü il iyul ayının 5-də isə Heydər Əliyev “Aşığı Şəmşirin 110 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında” sərəncam imzalamış və onun irsini yüksək qiymətləndirərək demişdir: “Qədim köklərə malik olan Azərbaycan aşığı sənəti ənənələrinin davam etdirilməsi və zənginləşdirilməsində Aşığı Şəmşirin böyük əməyi vardır. Ömrünün 60 ilini öz sənəti ilə xalqa xidmətə həsr edən el şairi aşığı şeirinin ən müxtəlif formalarında gözəl sənət nümunələri yaratmış, canlı həyat lövhələri ilə dolu əsərlərində doğma xalqının fikir və duyğularını yüksək sənətkarlıqla ifadə etmişdir. Şifahi xalq mədəniyyətimizin dərin bilicisi, mahir dastan ifaçısı kimi tanınan söz ustasının bədii yaradıcılığında Azərbaycan təbiətinin gözəllikləri, Vətən sevgisi, torpağa bağlılıq başlıca motivlərdir. Ustad aşığın yaradıcılığı öz qaynağını xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərini tərənnüm edən zəngin saz və söz xəzinəsindən, klassik sənətkarlarımızın bədii irsindən alır”.

Ulu öndərin sərəncamına əsasən, Aşığı Şəmşirin 110 illik yubileyi dövlət səviyyəsində qeyd edilib, Göygöl rayonundakı 7-illik uşaq musiqi məktəbinə Aşığı Şəmşirin adı verilib və büstü ucaldılıb.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Aşıq Şəmşirin 125 illiyinin qeyd edilməsi haqqında 2 aprel 2018-ci il tarixli sərəncam imzaladı ki, bu da Aşıq Şəmşir ocağına, bütövlükdə isə Azərbaycan aşıq sənətinə göstərilən diqqət və qayğının bariz nümunəsidir. Bu sərəncama uyğun olaraq respublikamızın şəhər və rayonlarında silsilə tədbirlər keçirildi. Qazax rayonunun mərkəzində Aşıq Şəmşirin 125 illik yubleyi ilə bağlı Dədə Şəmşirin və Dədə Ələsgərin büstü ucaldıldı.

*Böyük tacidarım, kamil sənətkar,
Sənsən mənim pak ustadım, Ələsgər.
Yadımdan çıxarsa yazdığın əşar,
Qopar o gün qiyamatım, Ələsgər.*

Bu gün Dədə Şəmşirin böyük oğlu Qənbər Şəmşiroğlu onun irsinin, nurunun ruhunun daşıyıcısıdır. Qənbər müəllim vətəni, xalqı üçün yaşayan, yaradan ağsaqqal ziyalılarımızdandır. Onun sədrlik etdiyi “Aşıq Şəmşir” Mədəniyyət Ocağı İctimai Birliyi yarandığı gündən mədəniyyətimizin, incəsənətimizin, milli-mənəvi dəyərlərimizin, aşıq sənətinin qorunub yaşadılması və digər sahələr üzrə ölkə daxilində və xaricdə müxtəlif tədbirlər həyata keçirir. “Aşıq Şəmşir” Mədəniyyət Ocağı İctimai Birliyi “Unudulmaqda olan xalq sənəti nümunələrinin təbliği”, “Ustadnamələr – milli dəyərlərimizin əlifbasını birgə oxuyaq” və “Azərbaycan-Türkiyə milli birliyinin simvolu – ozan-aşıq sənəti” və sair onlarla layihələri həyata keçirmişdir. Layihələr çərçivəsində milli folklor oyunlarımız olan “Kilimarası” və “Maraloyunu” geniş ictimaiyyətə təbliğ edilmiş, bukletlər şəkilində çap edilib vətəndaşlara paylanmış və bunun əsasında qısametrajlı filmlər hazırlanmışdır.

Qənbər Şəmşiroğlu Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin və Respublika Ağsaqqallar Şurası Rəyasət heyətinin üzvü, onlarla kitabın müəllifidir.

Şeirlərinin birində “ünvanımı gəzdirirəm” yazan Qənbər müəllim Dədə Şəmşir dünyasını dəyişəndən (1980) sonra, ulu babası XVI əsrin sufi şairi, övliya Miskin Abdal ocağının, o mənəvi ocağın davamı olan Dədə Şəmşir yurdunun varisi, Miskinli Ocağının ağsaqqalı oldu. Onun ulu babalarından süzülüb gələn yaradıcılıq bulağını öz ilhamı ilə qurumağa qoymamış, yaratdığı gözəl şeir nümunələri – qoşmalar, qəzəllər, gəraylılarla bu bulağın suyunu daha da gur etmişdir. O, şeirlərində həyata, insana, təbiət gözəlliklərinə, ailə dəyərlərinə yüksək sevgi və ehtiramla yanaşır.

Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin və “Aşıq Şəmşir” Mədəniyyət Ocağı İctimai Birliyinin təşkilatçılığı ilə Dədə Şəmşirin anadan olmasının 125 illiyi münasibətilə “Dədə Şəmşir ərməğanı” kitabı və sənətkarın səs yazılarından ibarət disk işıq üzü gördü.

Folklor İnstitutunun təşkilatçılığı ilə bu qurumun nəzdində Xalq musiqi irsi və dastançılıq ənənələri üzrə UNESCO “Aşıq Şəmşir” kafedrasının yaranması və fəaliyyət perspektivlərinin müzakirəsi ilə bağlı onlayn dəyirmi masa keçirilib. Tədbirdə elmi müəssisənin direktoru, akademik Muxtar İmanov respublikanın müvafiq dövlət qurumlarının UNESCO ilə sıx əməkdaşlıq etdiyini və bu əməkdaşlığın yüksək səviyyədə olmasında Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti, UNESCO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevanın müstəsna xidmətlərinin olduğunu qeyd edib. Akademik vurğulayıb ki, son illər ərzində Azərbaycan mədəniyyətinə məxsus nümunələr UNESCO-nun qorunan maddi və qeyri-maddi mədəni irs siyahılarına daxil edilib. “Aşıq Şəmşir” kafedrasının yaranması Azərbaycan–UNESCO əməkdaşlığının növbəti bəhrəsidir: “UNESCO-da dastançılıq ənənəsi üzrə dünyada ilk kafedra olan “Aşıq Şəmşir” kafedrasına Azərbaycanda və dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyət göstərən 40-a yaxın elm və mədəniyyət qurumlarından müsbət rəy alınıb. Bunların sırasında Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan, Qazaxıstan, Almaniya, Misir, Tunis və s. ölkələrin qurumları var”.

Kafedranın adına aydınlıq gətirən M.İmanov bildirib ki, Aşıq Şəmşir görkəmli el sənətkarıdır və klassik aşıq sənəti ilə çağdaş aşıq sənəti arasında mənəvi körpü olan böyük xalq ozanıdır. Bu sənətkarın irsi Aşıq Şəmşir Mədəniyyət Ocağı İctimai Birliyinin səmərəli fəaliyyəti sayəsində UNESCO səviyyəsində tanınır və qəbul olunur. Kafedranın “Aşıq Şəmşir” adlanmasının digər səbəbi isə Qarabağı Azərbaycanın mədəniyyət mərkəzlərindən biri kimi öyrənmək və dünyada təbliğ etmək məqsədi daşıyır.

Tədbirdə çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli kafedranın yaranması münasibətilə müəssisənin kollektivini və elmi ictimaiyyəti təbrik edib, bunu önəmli mədəni hadisə kimi qiymətləndirib.

Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri, deputat Qənirə Paşayeva qədim köklərə malik Azərbaycan aşıq sənəti ənənələrinin davam etdirilməsi və zənginləşdirilməsində Aşıq Şəmşirin rolundan bəhs edib. Bu kafedranın Azərbaycan xalq musiqisini, xalq dastanlarını, xüsusən Qarabağın şifahi xalq ədəbiyyatını və musiqisini, o cümlədən Aşıq Şəmşir irsini beynəlxalq səviyyədə tanıتماğa imkan yaradacaq bir mərkəz olacağına ümid bəslədiyini bildirib.

Xarici İşlər Nazirliyinin xüsusi tapşırıqlar üzrə səfiri - UNESCO üzrə Milli Komissiyanın baş katibi Elnur Sultanov kafedranın Azərbaycanın xalq musiqisi və dastançılıq ənənələrinin dünyada tanıtılmasına və UNESCO kafedraları arasında əməkdaşlığa xidmət edəcəyini bildirib. O, dövlət siyasətinin prioritetlərinə cavab verən bir sıra yeni istiqamətlər

üzrə UNESCO kafedralarının sayının artırılması çərçivəsində iş aparılmasının Milli Komissiyanın fəaliyyətində əhəmiyyət kəsb etdiyini vurğulayıb. Baş katib bu gün ölkəmizin UNESCO-nun etibarlı tərəfdaşına çevrildiyini bildirib, sözügedən qurumla əməkdaşlığımızın bütün sahələrdə genişləndirilməsində, təşkilatın ideya və məqsədlərinin təşviq edilməsində, eyni zamanda, mədəni irsimizin qorunması, tanıtılması və gələcək nəsillərə ötürülməsində Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun Prezidenti, UNESCO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevanın müstəsna xidmətləri olduğunu vurğulayıb. UNESCO-nun “Bəşəriyyətin qeyri-maddi mədəni irsinin Repräsentativ Siyahısı”na daxil edilmiş “Azərbaycan muğamı” (2008), “Azərbaycan aşığı sənəti” (2009) və “Dədə Qorqud irsi: dastan mədəniyyəti, xalq nağılları və musiqisi” (2018) nominasiyalarından danışan E.Sultanov yeni yaradılan kafedranın bu mövzuları özündə ehtiva etdiyini bildirib.

Tədbirdə iştirak edən Mədəniyyət Nazirliyinin aparat rəhbəri Vasif Eyvazzadə kafedranın gələcək fəaliyyətində Folklor İnstitutuna uğurlar diləyib.

Sonra Aşıq Şəmşirin nəvəsi, “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-nin sədri Cavid Qurbanov çıxış edərək kafedranın yaradılmasında əməyi olan hər kəsə, xüsusilə UNESCO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevaya dərin minnətdarlığını bildirib.

Yığıncaqda, həmçinin Təhsil Nazirliyi yanında İctimai Şuranın sədri Şahlar Əsgərov, Azərbaycan Milli Konservatoriyasının rektoru Siyavuş Kərimi, “Aşıq Şəmşir” Mədəniyyət Ocağı İctimai Birliyinin UNESCO üzrə nümayəndəsi Fazil Qasimov, Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin sədri, professor Məhərrəm Qasımlı, Folklor İnstitutunun şöbə müdirləri, professorlar Ramazan Qafarlı, Seyfəddin Rzasoy, UNESCO üzrə Türkiyə Milli Komissiyasının baş katibi Öcal Oğuz və Ege Universiteti Türk Dünyası Araşdırmaları İnstitutunun professoru Metin Ekici çıxış edərək Aşıq Şəmşir irsinin əhəmiyyətindən danışmış, kafedranın yaradılmasını böyük elmi-mədəni hadisə kimi qiymətləndirib və Folklor İnstitutuna gələcək işlərində uğurlar arzulayıblar.

Erməni girovluğunda qalan görkəmli sənətkarın məzarı və doğma yurdu Kəlbəcər erməni əsarətindən dəmir iradə və dəmir yumruğa sahib Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin və rəşadətli oğullarımızın sayəsində 25 noyabr 2020-ci ildə azad edilmişdir.

Dədə Şəmşirin növbəti yubileyləri böyük sənətkarın doğma yurdunda qeyd olunacaq və Kəlbəcər rayonunda Aşıq Şəmşir məktəbinin yenidən onlarla saz-söz sərrafı yetişdirəcəkdir.